

Onderwerp	
Continueren afvalscheiding in 2022 en voortgang Strategisch Plan Afvalscheiding, najaar 2021	
Nummer	2021/541766
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	5.3 Overige beheerstaken
Afdeling	PCM
Auteur	Tobben, P.G.J.
Telefoonnummer	023-5113917
Email	ptobben@haarlem.nl
Kernboodschap	<p>Inmiddels is 85% van Haarlem voorzien van verzamelcontainers voor grondstoffen (papier, GFT, PBD, glas en textiel). Met het plaatsen van containers in de laatste wijken van Haarlem in het voorjaar van 2022 wordt het huidige programma voor afvalscheiding afgerond.</p> <p>De ambitie voor afvalscheiding is daarmee echter nog niet bereikt. Met een beperkt aantal efficiënte maatregelen kan het afvalscheidingsprogramma ook in 2022 worden gecontinueerd, zonder de afvalstoffenheffing te verhogen.</p> <p>Door Covid-19 was er in 2020 helaas weer een toename van het restafval. Het afvalscheidingsprogramma zorgt er echter voor dat dit jaar het restafval weer afneemt en het afvalscheidingspercentage verder toeneemt. Dit geeft het belang aan om in 2022 het afval scheiden te continueren. Bovendien neemt de waarde van de ingezamelde grondstoffen toe en dat leidt tot opbrengsten.</p>
Behandelaanbeveling voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter bespreking naar de commissie Beheer. Het informeren over de voortgang van SPA biedt de grondslag voor de jaarlijkse budgetaanvraag bij de behandeling van de kadernota.
Relevante eerdere besluiten	<ul style="list-style-type: none"> - Opinienota (2016/148113), vastgesteld met kadernota, 30-06-2016. - Collegebesluit Implementatieplan SPA (2017/183828), 16-05-2017. - Afvalstoffenverordening en Uitvoeringsbesluit (2017/194528), 20-07-2017. - Collegebesluit richtlijnen plaatsing inzamelmiddelen (2018/386054), 04-09-2018. - Raadsbesluit extra maatwerk implementeren SPA (2018/411308), 18-10-2018. - Opinienota vervolg op SPA (2021/104155), 16-03-2021.

Besluit College d.d. 23 november 2021	Het college stelt de informatienota aan de commissie Beheer vast. de secretaris, de burgemeester,
--	---

1. Inleiding

In ons huishoudelijke afval zit een groot deel dat gerecycled of hergebruikt kan worden zoals papier, plastic, blik, glas, textiel, GFT en etensresten. Dit zijn grondstoffen. Het deel van het huishoudelijke afval dat niet apart of gescheiden ingeleverd wordt, is restafval. Dit restafval wordt verbrand. De gemeenteraad heeft in 2016 het Strategisch Plan Afvalscheiding (SPA) vastgesteld en de ambitie uitgesproken om het afvalscheidingspercentage te verhogen naar 68% en het restafval per Haarlemmer te verlagen naar maximaal 130 kg in 2023. De 68% wordt gerealiseerd met bronscheiding, nascheiding en een beloningssysteem. De raad heeft in 2016 ook besloten om te beginnen met bron- en nascheiding en op basis van de behaalde resultaten de mogelijke invoering van een beloningssysteem te bespreken. Dit heeft op 15 april jl. met de behandeling van de Opinienota *Vervolg op SPA* plaats gevonden met als resultaat dat een beloningssysteem op dit moment niet de voorkeur krijgt. Dit jaar groeit het afvalscheidingspercentage door tot 50,5%. Nadat in het voorjaar van 2022 de uitrol van de grondstoffencontainers in het kader van het huidige programma is afgerond, zijn er aanvullende maatregelen nodig om de ambitie te realiseren.

Deze informatienota gaat in op het continueren van het afvalscheidingsprogramma in 2022. Verder informeert het college de gemeenteraad over de voortgang en resultaten van het huidige programma voor afvalscheiding. Er wordt aangegeven welke wijken zijn uitgevoerd en welke nog op stapel staan. De stappen om te komen tot een containerlocatieplan worden toegelicht, er wordt ingegaan op het eventueel tijdelijk weghalen van verzamelcontainers voor groente, fruit, tuinafval en etensresten (GFT) in de zomer en de communicatie-campagne komt aan de orde.

2. Kernboodschap

Inmiddels is ongeveer 85% van Haarlem voorzien van verzamelcontainers voor grondstoffen. Met het plaatsen van containers in de laatste wijken van Haarlem wordt het huidige programma voor afvalscheiding in het voorjaar van 2022 afgerond. De ambitie voor afvalscheiding is daarmee echter nog niet bereikt. Met een beperkt aantal efficiënte maatregelen kan het afvalscheidingsprogramma ook in 2022 worden gecontinueerd, zonder de afvalstoffenheffing te verhogen.

Door Covid-19 was er in 2020 helaas weer een toename van het restafval. Het afvalscheidingsprogramma zorgt er echter voor dat dit jaar het restafval weer afneemt en het afvalscheidingspercentage verder toeneemt. Dit geeft het belang aan om in 2022 het afval scheiden te continueren, ook omdat de waarde van de ingezamelde grondstoffen toeneemt en tot opbrengsten leidt. Deze informatienota gaat in op de continuering van het afvalscheidingsprogramma in 2022 en de voortgang van het huidige programma. Een uitgebreide toelichting is als bijlage opgenomen.

Continueren afvalscheidingsprogramma in 2022

Tijdens de behandeling van de opinienota 'Vervolg op SPA' in de commissie Beheer van 15 april 2021 is er geen keuze gemaakt voor één van de drie voorgestelde opties: a. beloningssysteem, b. meer nascheiden, c. aanvullend maatregelenpakket gericht op GFT en gedragsverandering. Wel is geconcludeerd dat een beloningssysteem op dit moment niet de voorkeur krijgt en dat er dus andere maatregelen nodig zijn om de ambitie (68% afvalscheiding) te realiseren. Ook vond een meerderheid het scheiden van GFT belangrijk en dient desinvestering voorkomen te worden.

Omdat is besloten de woonlasten niet te verhogen, is geen verhoging van de afvalstoffenheffing mogelijk. Met het wegvallen van de dekkingsmogelijkheid is de aangekondigde nadere uitwerking van het vervolg op SPA on hold gezet. De ambitie staat echter nog overeind. Een alternatieve financieringsmogelijkheid zonder de woonlasten te laten stijgen, is gevonden met de nota Versterkers Duurzaam Doen die bij de programmabegroting inclusief de daarin opgenomen gelden voor de continuering van SPA is vastgesteld. Binnen dit budget is een selectie gemaakt van de maatregelen uit de opinienota Vervolg op SPA die relatief veel impact hebben en tot beperkte extra exploitatiekosten leiden. De selectie van effectieve maatregelen zijn:

- BEST-tas: bewoners ontvangen een gerecycled en herbruikbare tas waarmee Boeken, Electrische apparaten, Speelgoed en Textiel ingeleverd kan worden. Met deze zichtbare en stimulerende actie, die al succesvol is beproefd in andere gemeenten, worden herbruikbare producten en materialen uit het restafval gehouden.
- mobiele milieustraat: bewoners worden gestimuleerd om klein 'grof' afval zoals olie, hard plastic en klein chemisch afval in te leveren op een zichtbare plek in de eigen buurt. Het dient meteen als laagdrempelig informatiepunt voor afvalscheiding.
- communicatie- en gedragscampagne: blijvende communicatie met het oog op gedragsbeïnvloeding en het optimaal benutten van het uitgezette containerareaal voor het inleveren van grondstoffen.

De geselecteerde maatregelen worden ondersteund met de inzet van twee afvalcoaches en het reinigen van GFT-containers. Afvalcoaches zorgen voor het zeer gewaardeerde persoonlijke contact en maakt maatwerk mogelijk. In de zomermaanden is extra onderhoud van GFT-bakken nodig om het positieve beeld van deze zeer waardevolle fractie te handhaven, want de containers in de straat worden goed gebruikt.

Een combinatie van de drie geselecteerde maatregelen inclusief de ondersteuning kan tot 4% extra afvalscheiding leiden op termijn. Dit is bijna 1/3 extra toename van het afvalscheidingspercentage sinds in de invoering van SPA en ongeveer 1.000 ton minder restafval per jaar. Het is vergelijkbaar met ongeveer de helft van het verwachte rendement bij de invoering van een beloningssysteem. De voorbereiding, organisatie en lancering van maatregelen in 2022 bestaan voor een belangrijk deel uit eenmalige kosten. Ook de investeringen in een container voor de mobiele milieustraat en voor de BEST-tassen zijn beperkt en onderzocht wordt om het als eenmalige kosten op te voeren. Dit is begroot op €620.000.

De ondersteuning door afvalcoach en reiniging GFT-bakken wordt begroot op € 207.000. Deze kosten zullen in 2022 eenmalig worden gedekt door de Versterkers Duurzaam Doen. Hierdoor bestaat er altijd een mogelijkheid om de maatregelen te stoppen zonder grote desinvestering.

Met de voortzetting van deze maatregelen ná 2022 is €420.000 per jaar gemoeid. Deze kosten worden jaarlijks opgenomen in de programmabegroting en afvalstoffenheffing.

Na een dip door Covid-19 neemt het scheidingspercentage weer toe

Na een lichte terugval in het scheidingspercentage in 2020 als gevolg van Covid-19 is dit jaar toch weer de weg omhoog gevonden als gevolg van de SPA-maatregelen. De consequenties van Covid-19, zoals meer restafval en een verschuiving van bedrijfsafval naar huishoudelijk afval door bijvoorbeeld het meer thuiswerken, zijn nog steeds duidelijk zichtbaar. De verwachting is dat dit niet helemaal terug gaat naar de oude situatie van vóór 2020 en dat er sprake is van een nieuwe werkelijkheid. Op basis van de cijfers halverwege het jaar is een voorzichtige prognose te doen voor het hele jaar. Het zijn nog voorlopige cijfers maar het afvalscheidingspercentage neemt naar verwachting toe van 48,5% in 2020 naar 50,5% in 2021. Het restafval neemt naar verwachting af van 234 kg per inwoner naar 220 kg in 2021. De definitieve cijfers voor 2021 zijn in maart 2022 bekend.

De grondstoffenbalans heeft een positief financieel resultaat

Na een paar jaar van steeds verder teruglopende opbrengsten voor de ingezamelde grondstoffen, nemen de opbrengsten weer toe, vooral van papier en metalen. Was er in 2020 nog sprake van een negatieve balans, in 2021 komt Haarlem naar verwachting uit op een positief saldo van ongeveer 6 ton. En deze trend lijkt ook door te zetten in 2022. Het steeds beter afval scheiden leidt niet alleen tot milieuwinst maar ook (weer) tot financiële opbrengsten. De genomen maatregelen betalen zich in de toekomst terug, zo is de verwachting.

SPA is in ongeveer 85% van de stad uitgerold

Alle Haarlemse laagbouwwooningen met tuin en/of achterom hebben in 2018 en 2019 al een duocontainer voor papier en plastic/blik/drinkpakken (PBD) ontvangen. In 2021 zijn tot nu toe verzamelcontainers in de Stationsbuurt, Heiliglanden, de Vijfhoek, het Zijlwegkwartier, de Leidsebuurt, de Boerhaavewijk en de Molenwijk geplaatst. Dit najaar vindt het nog plaats in de Binnenstad, de Bakenes, de Burgwal en de Europawijk. In 2022 staan tot slot van SPA nog de Amsterdamsewijk, de Transvaalwijk en Spaarndam op stapel.

Er worden vaste zorgvuldige stappen genomen om tot een containerplan te komen

Voor elke wijk of buurt wordt een containerlocatieplan opgesteld. Hiervoor wordt een vast aantal stappen doorlopen. Dat begint met een wijkanalyse. Op basis daarvan en de vastgestelde richtlijnen stelt Spaarnelanden een conceptplan op. De gemeente toetst het conceptplan en het aangepaste plan wordt met de wijkra(a)d(en) besproken. Daarna ontvangen bewoners per brief een uitnodiging om op de plannen te reageren. Ook vindt er een (digitale) bijeenkomst plaats om vragen te beantwoorden en toelichting te geven.

De opgehaalde informatie en zienswijzen leiden tot een aanscherping van het containerplan, dat vervolgens met een aanwijzingsbesluit wordt gepubliceerd. Dit besluit staat open voor bezwaar, waarop twee weken voor afloop van de bezwaarperiode nog eens per brief wordt gewezen.

Ondergrondse containers waarop een bezwaar rust worden nog niet geplaatst, bovengrondse containers wel omdat deze (indien nodig) makkelijk verplaatsbaar zijn.

Na een advies van de commissie bezwaarschriften neemt het college een definitief besluit. Hierop is beroep mogelijk bij de Raad van State in Den Haag.

Nadat het containerlocatieplan in een wijk is uitgevoerd, vindt er nazorg plaats door de afvalcoaches. Indien nodig kunnen er nog kleine wijzigingen aangebracht worden.

Op 11 oktober jl. is dit stappenplan toegelicht en besproken in een technische sessie.

Indien nodig wordt maatwerk voor GFT-verzamelcontainers geleverd

Ons restafval bestaat nog steeds voor meer dan 35% uit GFT en etensresten. Het is belangrijk om hier blijvend aandacht aan te besteden. GFT en etensresten zijn volledig recyclebaar, het is een zware fractie en de gemeente betaalt per gewicht restafval én er is behoefte om het apart te kunnen aanbieden.

GFT is een mooie maar ook een lastige grondstof om in te zamelen. Vooral bij warme dagen in de zomermaanden kan dit voor overlast zorgen. Vaak lost het schoonmaken van de bak of het verwisselen door een schoon exemplaar het probleem op. Op sommige plekken is het probleem echter hardnekkiger. In dat geval wordt besloten om de GFT-bak tijdelijk tijdens de zomermaanden weg te halen. Deze zomer is dit op 12 locaties gedaan.

De communicatiecampagne is gericht op gedragsverandering

Behalve communiceren over een containerlocatieplan voor een wijk, is het belangrijk om blijvend aandacht te besteden aan het afval scheiden. Uiteindelijk is het doel dat de Haarlemmers vanuit hun intrinsieke motivatie afval gaan scheiden. Zodat bewoners gaan bewegen van “moeten” naar “willen”. Was het doel van de campagne eerst meer gericht op bewustwording, nu wordt nadrukkelijker ingezet op gedragsverandering.

3. Consequenties

Het jaarbudget voor de SPA-maatregelen is vastgesteld met het raadsbesluit extra maatwerk implementeren SPA ([2018/411308](#)), dat jaarlijks met de kadernota bekrachtigd wordt.

4. Vervolg

Het college informeert de raad elk half jaar met een informatienota over de voortgang van SPA. Er volgt volgend jaar nog een informatienota in het voorjaar en een eindnota voor het huidige SPA-programma in het najaar van 2022.

5. Bijlage

Bijlage: Een vervolg voor het afvalscheidingsprogramma in 2022 en de voortgang Strategisch Plan Afvalscheiding, najaar 2021.